

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра «Безпека праці та навколишнього середовища»
(назва кафедри, яка забезпечує викладання дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Оцінка відповідності умов праці робочого місця

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти	<u>Перший (бакалаврський)</u> перший (бакалаврський) / другий (магістерський)
галузь знань	<u>26 – «Цивільна безпека»</u> (шифр і назва)
спеціальність	<u>263 – «Цивільна безпека»</u> (шифр і назва)
освітня програма	<u>Охорона праці</u> (назви освітніх програм спеціальностей)
вид дисципліни	<u>Професійна підготовка; вибіркова</u> (загальна підготовка / професійна підготовка; обов'язкова/вибіркова)
форма навчання	<u>Денна</u> (денна / заочна/дистанційна)

Харків – 2023 рік

ЛИСТ ЗАТВЕРДЖЕННЯ

Робоча програма з навчальної дисципліни

Оцінка відповідності умов праці робочого місця

Розробник:

доцент, канд. техн. наук, стар. наук. співроб.

(підпис)

Олена КУЗЬМЕНКО

(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри

«Безпека праці та навколишнього середовища»

(назва)

Протокол від «30» серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри

(підпис)

Вячеслав БЕРЕЗУЦЬКИЙ

(ініціали та прізвище)

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Шифр та назва освітньої програми Охорона праці
спеціальність 263 – Цивільна безпека, галузь знань 26 – Цивільна безпека

Кафедра «Безпека праці та навколишнього середовища»
(назва кафедри на якій викладається дисципліна)

Гарант ОП Людмила ВАСЬКОВЕЦЬ
(ПІБ) (Підпис, дата)

Завідувач кафедрою Вячеслав БЕРЕЗУЦЬКИЙ
(ПІБ) (Підпис, дата)

ЛИСТ ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Дата засідання кафедри-розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Гарант освітньої програми

МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення дисципліни - забезпечити майбутніх фахівців знаннями та практичними навиками з правових та організаційних питань щодо проведення атестації робочих місць і оцінки відповідності умов праці нормативним вимогам .

Компетентності і результати навчання:

Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, під час практичної діяльності або у процесі навчання, яка передбачає застосування теорій та методів проведення моніторингу, запобігання виникненню аварій, надзвичайних ситуацій, нещасним випадкам (на виробництві) і професійним захворюванням, оцінювання їх можливих наслідків та їх ліквідування.
Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК-3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
ЗК-6	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК-9	Навики здійснення безпечної діяльності.
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	
СК -1	Усвідомлення функцій держави, форм реалізації цих функцій, правових основ цивільного захисту, охорони праці; дотримання основних принципів здійснення цивільного захисту та державної політики з питань охорони праці.
СК -2	Здатність оперувати термінами та визначеннями понять у сфері цивільного захисту, охорони праці; основними положеннями, вимог та правил стосовно проведення моніторингу, організування та впровадження заходів щодо запобігання, ліквідування надзвичайних ситуацій.
СК -3	Здатність до застосування тенденцій розвитку техніки і технології захисту людини, матеріальних цінностей і довкілля від небезпек техногенного і природного характеру та обґрунтованого вибору засобів та систем захисту людини і довкілля від небезпек.
СК -5	Здатність організувати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної, промислової безпеки та охорони праці.
СК -6	Здатність до оцінювання ризиків виникнення та впливу надзвичайних ситуацій на об'єктах суб'єкта господарювання та ризиків у сфері безпеки праці.
СК -8	Здатність до аналізу й оцінювання потенційної небезпеки об'єктів, технологічних процесів та виробничого устаткування для людини й навколишнього середовища.
СК -10	Здатність обґрунтовувати та розробляти заходи, спрямовані на запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, захист населення і територій від надзвичайних ситуацій, забезпечення безпечної праці та запобігання виникненню нещасних випадків і професійних захворювань.

СК -14	Готовність до застосовування та експлуатації технічних систем захисту, засобів індивідуального та колективного захисту людини від негативного впливу небезпечних чинників надзвичайної ситуації, дії небезпечних і шкідливих виробничих чинників
СК -18	Здатність до читання та виконання ескізів та креслень, застосування комп'ютерної графіки в сфері професійної діяльності.
Результати навчання	
РН -4	Застосовувати отримані знання правових основ цивільного захисту, охорони праці у практичній діяльності.
РН -5	Розробляти тексти та документи з питань професійної діяльності, спілкуватися українською професійною мовою; читати й розуміти фахову іншомовну літературу, використовуючи її у соціальній і професійній сферах; демонструвати культуру мислення та виявляти навички щодо організації культурного діалогу на рівні, необхідному для професійної діяльності
РН -7	Обирати оптимальні заходи і засоби, спрямовані на зменшення професійного ризику, захист населення, запобігання надзвичайним ситуаціям.
РН -11	Визначати фізичні, хімічні, біологічні та психофізіологічні шкідливі виробничі чинники та аналізувати безпечність виробничого устаткування.
РН -13	Класифікувати речовини, матеріали, продукцію, процеси, послуги та суб'єкти господарювання за ступенем їх небезпечності.
РН -14	Ідентифікувати небезпеки та можливі їх джерела, оцінювати ймовірність виникнення небезпечних подій та їх наслідки
РН -16	Обирати оптимальні способи та застосовувати засоби захисту від впливу негативних чинників хімічного, біологічного і радіаційного походження.

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на:	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються:
Фізика	Переддипломна практика Атестація
Хімія	
Вступ до спеціальності	
Управління охороною праці	
Гігієна праці	
Виробнича санітарія	
Основи професійної безпеки та здоров'я людини	
Промислова санітарія	

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(розподіл навчального часу за семестрами та видами навчальних занять)

Семестр	Загальний обсяг (годин) / кредитів ECTS	З них		За видами аудиторних занять (годин)			Індивідуальні завдання студентів (КП, КР, РГ, Р, РЕ)	Поточний контроль	Семестровий контроль	
		Аудиторні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	Лекції	Лабораторні заняття	Практичні заняття, семінари			Контрольні роботи (кількість робіт)	Залік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
8	150/5	60	90	30		30	-	-	-	+

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до загального обсягу складає 40 (%),

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Види навчальних занять (Л;ЛЗ;ПЗ;СР)	Кількість годин	Номери семестру. Назви змістовних модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.	Рекомендована література (базова, допоміжна)
1	2	3	4	5
1	Л	0,5	Вступ. Предмет і зміст дисципліни, цілі, задачі і зв'язок з іншими дисциплінами учбового плану спеціальності.	1, 2, 3
2	Л	1,5	Міжнародний і вітчизняний досвід оцінки умов праці. Значущість результатів АРМ при упровадженні системи менеджменту безпеки праці і охорони здоров'я на підприємстві. Якісний аналіз виробничого середовища. Нормативна база АРМ і нормативно-правові питання, що до вирішування питань з АРМ.	1, 2, 23
3	ПЗ	4	Основні терміни і визначення, що необхідні для оцінки робочих місць за умов праці	9
4	Л	4	Порядок проведення АРМ за умовами праці. Підготовчий етап. Створення атестаційної комісії. Наказ про проведення атестації робочих місць за умов праці. Зміст наказу про проведення АРМ за умов праці. Склад атестаційної комісії. Складання графіка проведення атестації робочих місць за умов праці. Складання фотографії робочого дня при проведенні атестації робочих місць.	3, 4, 21
5	ПЗ	2	Ознайомлення з основною документацією (наказами, протоколами) по підготовці, проведенню і оформленню атестації робочих місць	10
6	С	6	Ознайомитися з формою наказу (додатком) про графік проведення АРМ за умов праці на робочих місцях та з формою карти індивідуальної фотографії робочого місця.	4, 5
7	С	2	Розглянути нормативні документи в переліку джерел № 2, 3 і знайти відмінності в них.	2, 3
8	Л	1	Гігієнічна оцінка умов праці. Схема оцінки і класифікації умов праці. Класифікація умов праці по ступеню шкідливості і небезпеки, тяжкості і напруженості трудового процесу.	3, 4
9	Л	3	Оцінка шкідливих речовин в повітрі робочої зони. Характеристика шкідливих речовин в повітрі робочої зони і умов праці при їх дії на працюючих. Загальні принципи нормування шкідливих речовин в повітрі робочої зони. Контроль шкідливих речовин у виробничих умовах. Гігієнічні критерії оцінки умов праці при дії хімічного чинника.	3, 4
10	ПЗ	2	Оцінка ступеня дії аерозолів переважно фіброгенної дії на органи дихання працівника в робочій зоні.	11
11	ПЗ	2	Оцінка умов праці за змістом шкідливих речовин в	4

			повітрі робочої зони	
12	С	5	Приклади оцінки умов праці по показниках змісту шкідливих речовин у повітрі робочої зони	3, 4
13	С	7	Вказати обставини, щодо підтвердження можливості продовження роботи при дії аерозолів переважно фіброгенної дії. Вказати відомості, які необхідно зібрати при проведенні АРМ по чиннику «шкідливі речовини в повітрі робочої зони» для заповнення протоколу дослідження ПРЗ.	3, 4
14	Л	2	Оцінка біологічних чинників виробничого середовища. Характеристика чинника і його нормування. Контроль біологічного чинника. Оцінка класів умов праці по біологічному чиннику.	3, 4
15	С	5	Робота в спеціальних медичних, ветеринарних установах та підрозділах, спеціалізованих господарствах для хворих тварин. Види робіт, при яких можливий контакт з патогенними мікроорганізмами на підприємствах	3
16	Л	2	Характеристика умов праці, що до оцінки мікроклімату виробничого середовища. Підготовка до вимірювань параметрів мікроклімату. Час і крапки вимірювань. План виробничого приміщення для визначення об'єму досліджень. Оцінка багатофакторних умов праці.	3
17	ПЗ	4	Оцінки умов праці за показниками мікроклімату	13
18	ПЗ	2	Розрахунок теплоізоляції комплексу індивідуальних засобів захисту працюючих від охолодження і часу допустимого перебування на холоді	14
19	Л	2	Оцінки світлового середовища умов праці у виробничих приміщеннях. Характеристика освітлення і умов праці для оцінки світлового середовища. Контроль освітлення. Оцінка умов праці по показниках освітлення (світлового середовища).	3, 4
20	ПЗ	2	Оцінки умов праці по показниках освітлення.	15
21	С	5	Ознайомитися з послідовністю проведення атестації по чиннику освітлення	3, 4
22	Л	2	Оцінка по фактору шуму умов праці у виробничих приміщеннях. Нормовані параметри виробничого шуму і їх гранично допустимі рівні. Оцінка умов праці по шуму.	3, 4
23	ПЗ	2	Методи розрахунків еквівалентного рівня звуку і оцінки дози виробничого шуму.	16
24	ПЗ	2	Оцінки умов праці по показнику шуму	17
25	Л	2	Оцінка по вібрації умов праці у виробничих приміщеннях. Нормовані параметри виробничої вібрації і їх гранично допустимі рівні.	3, 4
26	ПЗ	2	Оцінка умов праці по показнику вібрації.	18
27	Л	2	Оцінки по факторах ультразвуку і інфразвуку умов праці у виробничих приміщеннях. Класифікація і нормування ультразвуку для працюючих. Вимоги до його вимірювання на робочих місцях. Нормовані параметри контактного і повітряного ультразвуку. Оцінка умов праці по показниках інфразвуку і визначення класу умов праці при дії інфразвуку на робочому місці.	3, 4

28	С	8	Умови контролю ультразвуку та інфразвуку на робочих місцях	3, 4
29	Л	1	Оцінки умов праці по показниках неіонізуючих електромагнітних полів і випромінювань	3
30	С	6	Ознайомлення з послідовністю проведення атестації по фактору «неіонізуючі електромагнітні поля і випромінювання» і надання оцінки умов праці по даному показнику.	3
31	С	6	Наслідки дії електромагнітних полів і ізлучений на організм працюючого	3, 4
32	Л	1	Оцінка умов праці на робочому місці по показниках лазерного, ультрафіолетового і іонізуючого випромінювань, а також по гігієнічних вимогах до аероіонного складу повітря.	3, 4
33	С	6	Особливістю гігієнічної оцінки факторів іонізуючого випромінювання	3, 4
34	Л	2	Показники тяжкості і напруженості трудового процесу і їх загальна оцінка. Класи умов праці по показниках тяжкості і напруженості трудового процесу.	3, 4
35	ПЗ	4	Оцінки умов праці по показниках важкості та напруженості трудового процесу	19
36	С	6	Специфіка в оцінці напруженості трудового процесу при АРМ.	3, 4
37	Л	2	Об'єкти, критерії і процедури оцінки травмобезпеки. Оцінка умов праці по чиннику травмобезпеки. Оцінка виконання вимог травмобезпеки до робочих місць. Зміст і процедури оцінки забезпеченості засобами індивідуального захисту.	3
38	С	10	Основні вимоги, на відповідність яким оцінюються вимоги до виробничого устаткування. Основні об'єкти виконання вимог до інструментів і пристосувань. Об'єкти оцінки травмо небезпеки при АРМ	3
39	Л	2	Оцінка фактичного стану умов праці на робочих місцях. Карта атестації робочих місць за умов праці.	3, 4,
40	С	8	Карта атестації робочих місць за умовами праці.	3, 4, 21
41	ПЗ	2	Методики визначення умов праці за показниками важкості та напруженості трудового процесу	20
42	С	10	Пільги і компенсації за роботу в шкідливих і/або небезпечних умовах праці	5-8, 22
Разом		150		

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

- 1 Основні терміни і визначення, які використовують при оцінці робочих місць за умовами праці.
- 2 Ознайомлення з основною документацією (наказами, протоколами) по підготовці, проведенню і оформленню атестації робочих місць.
- 3 Оцінка ступеня дії аерозолів переважно фіброгенної дії на органи дихання працівника в робочій зоні.
- 4 Оцінка умов праці за змістом шкідливих речовин в повітрі робочої зони
- 5 Оцінки умов праці за показниками мікроклімату
- 6 Методичні рекомендації для розрахунку теплоізоляції комплексу індивідуальних засобів захисту працюючих від охолодження і часу допустимого перебування на холоді
- 7 Оцінки умов праці по показниках освітлення
- 8 Методи розрахунків еквівалентного рівня звуку і оцінки дози виробничого шуму
- 9 Оцінки умов праці за показниками шуму
- 10 Оцінки умов праці за показниками вібрації
- 11 Оцінки умов праці по показниках тяжкості та напруженості трудового процесу
- 12 Оплата за несприятливі умови праці і методика оцінки тяжкості праці

Самостійна робота

№ з/п	Назва видів самостійної роботи	Кількість годин
1	Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях	90

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

(надається опис методів навчання)

Метод навчання – досить складне, багато якісне багатовимірне педагогічне явище, в якому знаходять відображення об'єктивні закономірності, принципи, цілі, зміст і форми навчання. Цей зв'язок з іншими дидактичними категоріями взаємно зворотний: принципи, цілі, зміст і форми навчання визначають метод, але вони не можуть бути реалізовані без нього, без урахування можливостей їхньої практичної реалізації.

При викладанні дисципліни використовуються такі методи навчання як словесні (при викладанні лекції) та практичні (при проведенні практичних занять).

У процесі вивчення дисципліни використовується пояснювально-ілюстративний метод, при якому студенти, що навчаються, одержують знання на лекції, з учбової або методичної літератури, через екранну допомогу в «готовому» вигляді. Сприймаючи і осмислюючи факти, оцінки, висновки, студенти залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення. У ВНЗ даний метод знаходить найширше застосування для передачі великого масиву інформації. Це дозволяє студентам застосовувати усі форми освоєння матеріалу, що підвищує ефективність роботи у аудиторії. Окрім цього лектор має можливість застосовувати Інтернет-сайти для ілюстрації лекційного матеріалу.

Заняття проводяться українською мовою.

Лектор застосовує на заняттях інформацію та ресурси, що розміщено у Інтернеті на сайті кафедри, де студент може знайти відповідь на багато запитань, у тому числі: лекції, методичні вказівки, тести та інше.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль реалізується у формі опитування на лекціях, виступів на практичних заняттях, тестів, виконання індивідуальних завдань, проведення контрольних робіт, ректорських контрольних робіт тощо.

Контроль складової робочої програми, яка освоюється під час самостійної роботи студента, проводиться:

– з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів, тестування за змістовними модулями (на 9 та 15 тижнях);

– з практичних, індивідуальних занять – за допомогою перевірки виконаних завдань.

Семестровий контроль проводиться у формі екзамену (у кожному семестрі) відповідно до навчального плану в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою та у терміни, встановлені навчальним планом.

Семестровий контроль може проводитися в усній формі по екзаменаційних білетах або в письмовій формі за контрольними завданнями, а також шляхом тестування з використанням технічних засобів (Інтернету). Можливе поєднання різних форм контролю.

Результати поточного контролю (поточна успішність) можуть враховуватись як допоміжна інформація для виставлення оцінки з даної дисципліни.

Студент вважається допущеним до семестрового екзамену з навчальної дисципліни за умови повного відпрацювання усіх практичних занять, передбачених навчальною програмою з дисципліни.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ (НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS)

Таблиця 2 – Розподіл балів для оцінювання успішності студента для іспиту

Поточне тестування	Практичні заняття (ПЗ)	Самостійна робота (Короткий опис тем та завдань, щодо самостійного вивчення)	Іспит	Сума
40	30	10	20	100

Критерії та система оцінювання знань та вмінь студентів.

Згідно основних положень ЄКТС, під системою оцінювання слід розуміти сукупність методів (письмові, усні і практичні тести, екзамени, проекти, тощо), що використовуються при оцінюванні досягнень особами, що навчаються, очікуваних результатів навчання.

Успішне оцінювання результатів навчання є передумовою присвоєння кредитів особі, що навчається. Тому твердження про результати вивчення компонентів програм завжди повинні супроводжуватися зрозумілими та відповідними критеріями оцінювання для присвоєння кредитів. Це дає можливість стверджувати, чи отримала особа, що навчається необхідні знання, розуміння, компетенції.

Критерії оцінювання – це описи того, що як очікується, має зробити особа, яка навчається, щоб продемонструвати досягнення результату навчання.

Основними концептуальними положеннями системи оцінювання знань та вмінь студентів є:

1. Підвищення якості підготовки і конкурентоспроможності фахівців за рахунок стимулювання самостійної та систематичної роботи студентів протягом навчального семестру, встановлення постійного зворотного зв'язку викладачів з кожним студентом та своєчасного коригування його навчальної діяльності.

2. Підвищення об'єктивності оцінювання знань студентів відбувається

за рахунок контролю протягом семестру із використанням 100 бальної шкали (табл. 3). Оцінки обов'язково переводять у національну шкалу (з виставленням державної семестрової оцінки «відмінно», «добре», «задовільне» чи «незадовільне» та у шкалу ECTS (F, D, C, D, E, FX, F).

Таблиця 3 – Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ECTS.

Рейтингова оцінка, бали	Оцінка ECTS та її визначення	Національна оцінка	Критерії оцінювання	
			позитивні	негативні
1	2	3	4	5
90-100	A	Відмінно	<ul style="list-style-type: none"> - Глибоке знання навчального матеріалу модуля, що містяться в основних і додаткових літературних джерелах; - вміння аналізувати явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку; - вміння проводити теоретичні розрахунки; - відповіді на запитання чіткі, лаконічні, логічно послідовні; - вміння вирішувати складні практичні задачі. 	- Відповіді на запитання можуть містити незначні неточності.
92-89	B	Добре	<ul style="list-style-type: none"> - Глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу, що передбачений модулем; - вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; - вміння вирішувати складні практичні задачі. 	- Відповіді на запитання містять певні неточності
75-81	C	Добре	<ul style="list-style-type: none"> - Міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування; - вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; - вміння вирішувати практичні задачі. 	- Невміння використовувати теоретичні знання для вирішення складних практичних задач.
64-74	D	Задовільно	<ul style="list-style-type: none"> - Знання основних фундаментальних положень матеріалу, що вивчається, та 	- Невміння давати аргументовані відповіді на запитання;

			їх практичного застосування; - вміння вирішувати прості практичні задачі.	- невміння аналізувати викладений матеріал і виконувати розрахунки; - невміння вирішувати складні практичні задачі.
60-63	E	Задовільно	- Знання основних фундаментальних положень матеріалу модуля; - вміння вирішувати найпростіші практичні задачі.	- Незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу модуля; - невміння послідовно і аргументовано висловлювати думку; - невміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.
35-39	FX	Незадовільно	- Додаткове вивчення матеріалу модуля може бути виконане в терміни, що передбачені навчальним планом	- Незнання основних фундаментальних положень навчального матеріалу модуля; - істотні помилки у відповідях на запитання; - невміння розв'язувати прості практичні задачі.
1-34	F	Незадовільно	-	- Повна відсутність знань значної частини навчального матеріалу модуля; - істотні помилки у відповідях на запитання; - незнання основних фундаментальних положень; - невміння орієнтуватися під час розв'язання простих практичних задач.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(надається перелік складових навчально-методичного
забезпечення навчальної дисципліни)

Основна література:

1. Закон України про охорону праці. – Затвердж. постановою ВРУ від 14 жовтня 1992 року № 2695-ХІІ зі змінами /<https://zakon.rada.gov.ua>
2. Методичні рекомендації для проведення атестації робочих місць за умовами праці. – Затвердж. постановою Міністерства праці України від 01.09.1992 року № 41. <https://ips.ligazakon.net/document/FIN622>
3. Про порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці. – Затвердж. постановою КМУ від 01.09.1992 року № 442. <https://zakon.rada.gov.ua/go/442-92-%D0%BF>
4. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. – Затвердж. наказом МОЗУ від 08.04.2014 року № 248. <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0472-14>
5. Про затвердження списків виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятість в яких дає право на пенсію за віком на пільгових умовах. – Затвердж. постановою КМУ від 16 січня 2003 року № 36 зі змінами. <https://zakon.rada.gov.ua/go/162-94-%D0%BF>
6. Про затвердження Переліку виробництв, цехів, професій і посад із шкідливими умовами праці, робота в яких дає право на скорочену тривалість робочого тижня. – Затвердж. постановою КМУ від 21 .02. 2001 року № 163 зі змінами. <https://zakon.rada.gov.ua/go/163-2001-%D0%BF>
7. Про затвердження переліку робіт із важкими, шкідливими та особливо шкідливими умовами праці у будівництві, на яких встановлюється підвищена оплата праці. – Затвердж. наказом МОЗУ та Міністерства праці та соціальної політики від 12. 07. 2005 року № 576. <https://zakon.rada.gov.ua/go/576-2005-%D0%BF>

8. Про затвердження показників і критеріїв умов праці, за якими надаються щорічні додаткові відпустки працівникам, зайнятим на роботах, пов'язаних з негативним впливом на здоров'я шкідливих виробничих факторів. – Затвердж. наказом МОЗУ та Міністерства праці та соціальної політики від 28.01.1998 року № 50/2490. <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0050-98>

9. Горбенко В. В., Кузьменко О. О., Макаренко В. В., Мезенцева І. О. Методичні вказівки до практичного заняття № 1 «Основні терміни і визначення, які використовують при оцінці робочих місць за умовами праці» з дисципліни «Атестація робочих місць за умовами праці» для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізації «Охорона праці». – Харків: НТУ «ХП». Виготовлювач : ФОП Панов А. М., 2019. – 20 с.

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/43389>

10. Горбенко В. В., Кузьменко О. О., Макаренко В. В., Мезенцева І. О. Методичні вказівки до практичного заняття № 2 «Оформлення основної документації з підготовки щодо проведення атестації робочих місць за умовами праці» з дисципліни «Атестація робочих місць за умовами праці» для денної і заочної форм навчання студентів спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізації «Охорона праці». – Харків: НТУ «ХП». Виготовлювач: ФОП Панов А. М., 2019. – 28 с.

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/43379>

11. Горбенко В. В., Кузьменко О. О., Макаренко В. В., Мезенцева І. О. Методичні вказівки до практичного заняття № 3 «Оцінка ступеню дії аерозолів переважно фіброгенної дії на органи дихання працівника» з дисципліни «Атестація робочих місць за умовами праці» для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізації «Охорона праці». – Харків: НТУ «ХП». Виготовлювач : ФОП Панов А. М., 2019. – 24 с.

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/43382>

12. Горбенко В. В., Кузьменко О. О., Макаренко В. В., Мезенцева І. О. Методичні вказівки до практичного заняття № 4 «Оцінка умов праці за змістом шкідливих речовин в повітрі робочої зони» з дисципліни «Атестація робочих місць за умовами праці» для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізації «Охорона праці». – Харків: НТУ «ХПІ». Виготовлювач : ФОП Панов А. М., 2019. – 28 с.

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/43385>

13. Горбенко В. В., Кузьменко О. О., Макаренко В. В., Мезенцева І. О. Методичні вказівки до практичного заняття № 5 «Оцінка умов праці за показниками мікроклімату» з дисципліни «Атестація робочих місць за умовами праці» для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізації «Охорона праці». – Харків: НТУ «ХПІ». Виготовлювач : ФОП Панов А. М., 2019. – 40 с.

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/43387>

14. Горбенко В. В., Кузьменко О. О., Макаренко В. В., Мезенцева І. О. Методичні вказівки до практичного заняття № 6 «Методичні рекомендації для розрахунку теплоізоляції комплексу індивідуальних засобів захисту працюючих від охолодження і часу допустимого перебування на холоді» з дисципліни «Атестація робочих місць за умовами праці» для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізації «Охорона праці». – Харків: НТУ «ХПІ». Виготовлювач : ФОП Панов А. М., 2019. – 24 с.

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/43388>

15. Горбенко В. В., Кузьменко О. О., Макаренко В. В., Мезенцева І. О. Методичні вказівки до практичного заняття № 7 «Оцінка умов праці по показникам освітлення» з дисципліни «Атестація робочих місць за умовами праці» для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізації «Охорона праці». – Харків: НТУ «ХПІ». Виготовлювач : ФОП Панов А. М., 2020. – 28 с.

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/49603>

16. Горбенко В. В., Кузьменко О. О., Макаренко В. В., Мезенцева І. О. Методичні вказівки до практичного заняття № 8 «Методи розрахунків еквівалентного рівня звуку і оцінки дози виробничого шуму» з дисципліни «Атестація робочих місць за умовами праці» для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізації «Охорона праці». – Харків: НТУ «ХПІ». Виготовлювач : ФОП Панов А. М., 2020. – 28 с.

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/49604>

17. Горбенко В. В., Кузьменко О. О., Макаренко В. В., Мезенцева І. О. Методичні вказівки до практичного заняття № 9 «Оцінки умов праці за показниками шуму» з дисципліни «Атестація робочих місць за умовами праці» для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізації «Охорона праці». – Харків: НТУ «ХПІ». Виготовлювач : ФОП Панов А. М., 2020. – 24 с.

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/49605>

18. Горбенко В. В., Кузьменко О. О., Макаренко В. В., Мезенцева І. О. Методичні вказівки до практичного заняття № 10 «Оцінка умов праці за показниками вібрації» з дисципліни «Атестація робочих місць за умовами праці» для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізації «Охорона праці» – Харків: НТУ «ХПІ». Виготовлювач : ФОП Панов А. М., 2020. – 36 с.

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/49606>

19 Горбенко В. В., Кузьменко О. О., Мезенцева І. О. Методичні вказівки до практичного заняття № 11 «Оцінки умов праці за показниками важкості та напруженості трудового процесу» з дисципліни «Атестація робочих місць за умовами праці» для студентів спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізації «Охорона праці» /Уклад. – Харків: НТУ “ХПІ”, 2022. – 64 с.

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/56281>

20. Горбенко В. В., Кузьменко О. О., Мезенцева І. О. Методичні вказівки до практичного заняття № 12 «Оцінки важкості праці та розміри доплат за несприятливі умови праці» з дисципліни «Атестація робочих місць за умовами

праці» для студентів спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізації «Охорона праці» – Харків: НТУ «ХПІ», 2022. – 32 с.

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/56282>

Допоміжна література:

21. Основи професійної безпеки та здоров'я людини: підручник /В. В. Березуцький [та ін.] Під ред. проф. Березуцького В.В. – Харків: НТУ «ХПІ», 2018. – 553 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/bitstreams/7fc648d3-2056-4529-a48b-95b6674cd0b1/download>

22. Про затвердження Порядку застосування Списків № 1 і № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників при обчисленні стажу роботи, що дає право на пенсію за віком на пільгових умовах. – Затвердж. наказом Міністерства праці та соціальної політики від 18.11.2005 року № 383. <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1451-05>

23. ДСТУ ОHSAS 18001:2010 Системи управління гігієною та безпекою праці. Вимоги (ОHSAS 18001:2007, IDТ) https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=27641